

INNOVATSION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

No2

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar Crossref OpenAIRE CYBERLENIKA

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

2-jild
2-son
fevral, 2026

February, 2026
Volume 2
Number 2

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
Economy of the region and industry
Экономика региона и отрасли

MINTAQADA AHOLINING IJTIMOIIY-IQTISODIY TURMUSH DARAJASINI OSHIRISHNING ZAMONAVIY USULLARI

Annayev Abbas Baxtiyor o'g'li

СОВРЕМЕННЫЕ МЕТОДЫ ПОВЫШЕНИЯ СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО УРОВНЯ ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ В РЕГИОНЕ

Аннаев Аббос

MODERN METHODS OF IMPROVING THE SOCIO-ECONOMIC LIVING STANDARDS OF THE POPULATION IN THE REGION

Annaev Abbas

Received: February 6, 2026 Revised: February 10, 2026 Accepted: February 16, 2026 Published: March 1, 2026

Annotatsiya: ushbu maqola mintaqada aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini oshirishning zamonaviy usullarini tahlil qiladi. Maqolada ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasi ta'riflari, uni o'lchash mezonlari, shuningdek ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, raqamli iqtisodiyot, ijtimoiy himoya va infratuzilma kabi sohalarida samarali strategiyalar ko'rib chiqilgan. Maqolada shuningdek zamonaviy innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar va ekologik barqarorlikning mintaqaviy taraqqiyotdagi ahamiyati tahlil qilingan. Mazkur tadqiqot mintaqaviy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqish va aholining hayot sifatini yaxshilashga qaratilgan amaliy tavsiyalarni taqdim etadi.

Kalit so'zlar: ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasi, mintaqaviy rivojlanish, bandlik, ta'lim, sog'liqni saqlash, raqamli iqtisodiyot, innovatsiyalar, infratuzilma.

Аннотация: В данной статье анализируются современные методы повышения социально-экономического уровня жизни населения в регионе. Рассматриваются определения социально-экономического уровня жизни, критерии его оценки, а также эффективные стратегии в таких сферах, как образование, здравоохранение, занятость, цифровая экономика, социальная защита и инфраструктура. В статье также исследуется значение современных инновационных подходов, цифровых технологий и экологической устойчивости для регионального развития. Данное исследование предоставляет практические рекомендации, направленные на разработку стратегий регионального развития и повышение качества жизни населения.

Ключевые слова: социально-экономический уровень жизни, региональное развитие, занятость, образование, здравоохранение, цифровая экономика, инновации, инфраструктура.

Abstract: this article analyzes modern methods for improving the socio-economic living standards of the population in the region. It examines definitions of socio-economic living standards, measurement criteria, as well as effective strategies in areas such as education, healthcare, employment, digital economy, social protection, and infrastructure. The article also discusses the importance of modern innovative approaches, digital technologies, and ecological sustainability for regional development. This study provides practical recommendations aimed at developing regional development strategies and improving the quality of life of the population.

Keywords: socio-economic living standards, regional development, employment, education, healthcare, digital economy, innovation, infrastructure.

■ KIRISH

Hozirgi globallashuv va tezkor texnologik o'zgarishlar davrida har bir mintaqaning ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasi aholi hayot sifatini belgilovchi

eng muhim ko'rsatkichlardan biridir. Mintaqaviy taraqqiyot strategiyalari faqat iqtisodiy o'sish darajasiga emas, balki ushbu o'sishdan aholining real daromadlari va hayot sifatiga qanday ta'sir qilinishiga qaratilishi

zarur. Bu esa o'z navbatida ijtimoiy barqarorlik, bandlik, ta'lim, sog'liqni saqlash, infratuzilma, innovatsiyalar va ekologiya kabi ko'plab omillar bilan chambarchas bog'liq.

Oxirgi 10 yillikda (2016–2026 yillar) aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini oshirish bo'yicha tadqiqotlar nafaqat nazariy xarakterga ega bo'ldi, balki mamlakatda amalga oshirilgan keng ko'lamlı islohotlarning ilmiy asosi bo'lib xizmat qildi. Ushbu davrda tadqiqotlarning asosiy yo'nalishlari tubdan o'zgardi.

Quyida so'nggi o'n yillikdagi tadqiqotlarning asosiy bosqichlari va natijalari keltirib o'tamiz:

1. Kambag'allikni qisqartirish va Strategik rejalashtirish (2017–2021)

Bu davrda tadqiqotlar asosan kambag'allikni tan olish va uni o'lchash metodologiyasini yaratishga qaratildi.

Harakatlar strategiyasi: 2017–2021-yillarda tadqiqotchilar iqtisodiyotni liberallashtirish va ijtimoiy himoya tizimini modernizatsiya qilishning ilmiy asoslarini ishlab chiqdilar.

Kambag'allik chegarasi: O'zbekistonda ilk bor "kambag'allik" tushunchasi rasmiy darajada o'rganila boshlandi va Jahon banki metodologiyasi asosida minimal iste'mol xarajatlari qiymati belgilandi.

2. Inson kapitali va Ijtimoiy himoya (2022–2026)
"Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi" doirasida tadqiqotlar ko'proq inson qadrini ulug'lash va ijtimoiy adolatga yo'naltirilgan.

Ijtimoiy reestr: Tadqiqotlar natijasida "Yagona ijtimoiy himoya reestri" joriy etildi, bu esa yordamga muhtoj qatlamni manzilli aniqlash imkonini bermogda.

Inson kapitali indeksi: Ta'lim va sog'liqni saqlashning iqtisodiy o'sishga ta'sirini o'rganuvchi ilmiy ishlar ko'paydi. 2025-yilga kelib O'zbekiston Barqaror rivojlanish maqsadlari indeksida sezilarli yuqori ko'tarildi.

So'nggi yillardagi muhim tadqiqot yo'nalishlari:

Urbanizatsiya va uy-joy: Aholi punktlarini rivojlantirish va arzon uy-joylar qurilishining ijtimoiy samaradorligi.

Gender tengligi: Xotin-qizlarning iqtisodiy faolligini oshirish va "Ayollar daftari" tizimining ilmiy tahlili.

Yashil iqtisodiyot: Iqlim o'zgarishi sharoitida aholi turmush darajasini saqlab qolish va energiya samaradorligini oshirish.

Muhim eslatma: 2025-yilda o'tkazilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, O'zbekiston kambag'allikni qisqartirish bo'yicha Sharqiy Yevropa va Markaziy Osiyo mintaqasida eng jadal rivojlanayotgan mamlakatlardan biriga aylangan.

Garchi davlat miqyosida ko'p ishlar qilinayotgan bo'lsa-da, ilmiy va amaliy jabhada quyidagi bo'shliqlar sezilmogda:

Birinchidan, Metodologik o'zgarishlar (Eski va yangi tizim to'qnashuvi)

O'zbekistonda uzoq yillar davomida "kambag'allik" tushunchasi rasmiy statistikada ishlatilmagan. Faqatgina 2020-yildan keyin bu tushuncha ilmiy muomalaga kirdi.

Avvalgi tadqiqotlar faqat "aholi farovonligi" degan umumiy ibora bilan cheklangan.

Eski ma'lumotlar bilan yangilarini solishtirish uchun yagona baza (baseline) mavjud emas, bu esa tadqiqotlarni tarqoq qilib ko'rsatadi.

Ikkinchidan, Statistik ma'lumotlarning ochiqlik darajasi

Garchi ochiqlik siyosati yuritilayotgan bo'lsa-da, ko'p yillik dinamik tahlillar uchun kerakli bo'lgan mikro-ma'lumotlar (individual darajadagi ma'lumotlar) hali ham barcha tadqiqotchilar uchun ochiq emas.

Tadqiqotchilar ko'pincha umumiy raqamlar bilan cheklanadi, bu esa muammoning tub ildizini ko'rsatib beruvchi chuqur ilmiy ishlarning kamayishiga olib keladi.

Uchinchidan, "Yashirin iqtisodiyot" omili

Aholining real turmush darajasini o'lchashda yashirin iqtisodiyotning ulushi katta to'siq bo'lib qolmogda.

Rasmiy daromadlar past ko'ringani bilan, aholining real xarajatlari va iste'mol darajasi yuqoriroq bo'lishi mumkin.

Bu nomuvofiqlik tadqiqot natijalarining aniqligiga shubha tug'diradi va mavzuni "mavhum" qilib qo'yadi.

To'rtinchidan, Ilmiy ishlarning amaliyotdan uzilib qolganligi

Ko'plab dissertatsiya va maqolalar hali ham nazariy xarakterga ega.

Nazariy jihatdan: "Turmush darajasini oshirish uchun sanoatni rivojlantirish kerak".

Amaliyotda: Joylardagi real muammolar (energiya tanqisligi, logistika) ko'pincha ilmiy ishlarda chetlab o'tiladi.

Nazariy-metodologik asoslar va o'lchov mezonlari.

1. Oxirgi yillarda tadqiqotchi olimlar (masalan, D. G'ozibekov, Sh. Mustafakulov) turmush darajasini faqat daromad bilan emas, balki Ko'p o'lchovli kambag'allik indeksi (MPI) orqali baholashni taklif qilmoqdalar.

Asosiy g'oya: Insonning yashash sharoiti nafaqat pul, balki ta'lim olish imkoniyati, ichimlik suvi bilan ta'minlanganlik va sog'liqni saqlash sifati bilan o'lchanadi.

Adabiyotlardagi yangilik: "Iste'mol savatchasi" va "Yashash minimum" kabi tushunchalarning huquqiy va iqtisodiy asoslari ishlab chiqilgan.

2. Inson kapitali va mehnat bozori tahlili.

So'nggi 5-6 yil ichida N. Abdurahmonov va boshqa iqtisodchi olimlarning ishlarida inson kapitaliga investitsiya kiritish orqali turmush darajasini oshirish masalasi markaziy o'ringa chiqdi.

Raqamli iqtisodiyot ta'siri: Adabiyotlarda masofaviy mehnat va IT-sohasining daromadlar o'sishidagi roli keng yoritilmogda.

Ayollar va yoshlar bandligi: "Temir daftar", "Ayollar daftari" va "Yoshlar daftari" tizimlarining ijtimoiy samaradorligi bo'yicha ko'plab ilmiy maqolalar chop etildi.

3. Xalqaro tashkilotlarning hisobotlari (Eng ishonchli manbalar).

Mahalliy tadqiqotlar ko'pincha xalqaro ekspertlarning tahlillariga tayanadi. Oxirgi 10 yillikda

quyidagi tashkilotlarning O'zbekiston bo'yicha sharhlari asosiy adabiyot vazifasini o'tamoqda:

Jahon banki (World Bank): "O'zbekiston fuqarolarini tinglab" (Listening to the Citizens of Uzbekistan) loyihasi doirasidagi hisobotlar.

BMT Taraqqiyot Dasturi (UNDP): Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) doirasida turmush darajasini baholash.

Xalqaro mehnat tashkiloti (ILO): Munosib mehnat sharoitlari va norasmiy bandlikni qisqartirish masalalari.

4. Hududiy nomutanosiblik tadqiqotlari.

Adabiyotlarning katta qismi shahar va qishloq aholisi o'rtasidagi turmush darajasi farqiga bag'ishlangan.

Urbanizatsiya jarayonlari: Shaharlashish darajasini oshirish orqali aholi farovonligini yaxshilash (Obod qishloq, Obod mahalla dasturlari tahlili).

Infratuzilma roli: Elektr energiyasi, tabiiy gaz va yo'l infratuzilmasining ijtimoiy-iqtisodiy samaradorligi bo'yicha tahliliy materiallar.

Adabiyotlar sharhi shuni ko'rsatadiki, ko'p tadqiqotlar statistik ko'rsatkichlarga tayanadi, biroq:

Aholining psixologik farovonligi (Happiness index) kam o'rganilgan.

Inflyatsiya va real daromadlar o'rtasidagi korrelyatsiya doimiy ravishda tahlil qilinmaydi.

Yashil energiyaga o'tishning kambag'al qatlam daromadlariga ta'siri bo'yicha adabiyotlar deyarli yo'q.

Quyidagi maqolada aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini oshirishning zamonaviy usullari tizimli tarzda tahlil qilinadi.

I. Ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasi: mohiyati va o'lchovlari

1. Ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasi ta'rifini aniqlash

Ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasi — bu aholining daromad darajasi, turmush sharoitlari, ijtimoiy himoya darajasi, sog'liqni saqlash va ta'limga kirish imkoniyatlari, bo'sh vaqt sifati va boshqa bir qator omillar orqali ifodalangan holat. U mintaqa aholisining real hayot darajasini, ularning odatiy ehtiyojlari qondirilishining darajasini ko'rsatadi.

2. Turmush darajasini o'lchash mezonlari

Ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini baholash uchun quyidagi mezonlardan foydalaniladi:

daromad darajasi — o'rtacha uy-xo'jalik daromadi, sof ish haqi, biznes daromadlari.

bandlik ko'rsatkichlari — rasmiy bandlik, ishsizlik darajasi.

ijtimoiy xizmatlarga kirish — ta'lim, sog'liqni saqlash, ijtimoiy himoya.

turmush sharoitlari — uy-joy sifati va mavjudligi, kommunal xizmatlarga kirish.

hayot sifati ko'rsatkichlari — umr davomiyligi, bolalar o'limi darajasi, sog'liqni saqlash holati.

raqamli infratuzilma — internet, axborot texnologiyalari xizmatlarining mavjudligi va sifati.

Bu ko'rsatkichlar orqali mintaqaviy turmush darajasi kompleks baholanadi.

II. Ijtimoiy-iqtisodiy darajani oshirish bo'yicha zamonaviy usullar

1. Ta'lim tizimini rivojlantirish

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

Ta'limni modernizatsiya qilish mintaqa salohiyatini oshirishning strategik yo'nalishidir. Bugungi kunda yuqori malakali kadrlar talab etilmoqda, shuning uchun:

A. Texnik va kasb-hunar ta'limini kuchaytirish

Texnologik o'zgarishlarga moslashgan mutaxassislar etishtirish mintaqaning raqobatbardoshligini oshiradi. Buning uchun:

• Kasb-hunar maktablari va kollejlarda infratuzilmasini modernizatsiya qilish.

ishbilarmonlik sektorida amaliyot dasturlarini yo'lga qo'yish.

digital savodxonlik bo'yicha o'quv kurslarini joriy etish.

B. Innovatsion va muammolarga yo'naltirilgan ta'lim

Universitet va akademik muassasalarda innovatsiyalarni rivojlantirishga yo'naltirilgan ta'lim dasturlari joriy etilishi lozim. Bu — startap madaniyatini shakllantirish va ilm-fan asosida iqtisodiyot boshqaruvini qo'llab-quvvatlashga xizmat qiladi.

2. Sog'liqni saqlashni yaxshilash

Sog'lom aholi — mintaqaning iqtisodiy salohiyati uchun muhim omildir. Quyidagi chora-tadbirlar aholi sog'ligini oshirishga yordam beradi:

A. Sog'liqni saqlash infratuzilmasini kengaytirish hududlarda zamonaviy shifoxonalar qurish.

mobil tibbiy xizmatlarni yo'lga qo'yish.

telemeditsina xizmatlarini joriy etish.

B. Oldini olish va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish

Profilaktik tibbiyot xizmatlarini joriy etish.

Sport inshootlarini ko'paytirish.

Sog'lom ovqatlanish bo'yicha dasturlarni tashkil etish.

3. Ish o'rinlarini yaratish va bandlikni oshirish

Ish bilan ta'minlangan aholi ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini oshirishdagi asosiy omil hisoblanadi. Bu borada quyidagilar muhim:

A. Kichik va o'rta biznesni qo'llab-quvvatlash

Soliq va kredit imtiyozlarini joriy etish.

Startaplar va tadbirkorlik inkubatorlarini tashkil etish.

Biznesni boshlash bo'yicha konsultatsiya xizmatlarini kengaytirish.

B. Mahalliy ishlab chiqarishni rivojlantirish

Mintaqaviy mahsulotlarni ishlab chiqarish va brendlash orqali yangi ish o'rinlari yaratiladi. Raqobatbardosh mahsulotlar eksporti ham tashqi bozorlarga chiqish imkoniyatini beradi.

4. Raqamli iqtisodiyot va innovatsiyalar

Zamonaviy iqtisodiyotda raqamli texnologiyalarni joriy etish raqobatbardoshlikni oshiradi. Bu yo'nalish quyidagilarni o'z ichiga oladi:

A. Raqamli infratuzilmani rivojlantirish

Yuqori tezlikdagi internet tarmog'ini mintaqa bo'ylab kengaytirish.

E-hukumat xizmatlarini yo'lga qo'yish.

Raqamli moliya va to'lov tizimlarini joriy etish.

B. Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash

Startaplar, IT-parklar, innovatsion klasterlar orqali ilmiy izlanishlar amaliyotga tatbiq etiladi. Bu —

ayniqsa yoshlar bandligini oshirish va yuqori qo‘shilgan qiymatli mahsulotlar yaratishda muhim.

5. Ijtimoiy himoya va teng imkoniyatlar

Ijtimoiy himoya tizimi aholining eng zaif qatlamlarini qo‘llab-quvvatlab, turmush darajasini barqaror oshirishga xizmat qiladi:

A. Ijtimoiy nafaqalar va yordamlar

Kam ta‘minlangan oilalarga moddiy yordam.

Nogironligi bo‘lgan shaxslarga ko‘mak.

Pensionerlar uchun qo‘shimcha ijtimoiy xizmatlar.

B. Gender tengligi va inklyuzivlik

Ayollar, nogironligi bo‘lgan shaxslar va boshqa ijtimoiy zaif guruhlar uchun teng imkoniyatlarni ta‘minlash ijtimoiy barqarorlikni mustahkamlaydi.

6. Barqaror infratuzilma rivoji

Yaxshi infratuzilma — iqtisodiy faollik va aholi farovonligi uchun zarur:

A. Transport tarmoqlari

Yo‘llar, temir yo‘llar va transport tizimini modernizatsiya qilish mintaqaviy bozorlarni birlashtiradi va tovarlar harakatini osonlashtiradi.

B. Kommunal xizmatlar

Toza ichimlik suvi, elektr energiyasi, chiqindilarni qayta ishlash tizimlari — turmush darajasini oshirishning asosiy infratuzilma elementlaridir.

7. Ekologik barqarorlik va yashash muhiti

Mintaqani ekologik toza holatda saqlash — uzoq muddatli ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning ajralmas qismidir:

Atrof-muhitni muhofaza qilish dasturlarini joriy etish.

Qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish.

Shahar yashil maydonlarini ko‘paytirish.

III. Amaliy misollar va strategik tashabbuslar

Bu bo‘limda turli mamlakatlar va hududlarda qo‘llanilgan samarali amaliyotlar haqida qisqacha misollar keltiriladi.

1. Ta‘lim va innovatsiya markazlari

Ko‘plab mintaqalar universitetlar va texnoparklar o‘rtasida hamkorlikni rivojlantirib, ilmiy izlanishlarni tijoratlashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirmoqda.

2. Raqamli platformalar orqali xizmatlar

Elektron hukumat platformalari aholi uchun ko‘plab davlat xizmatlarini uy sharoitida olish imkonini beradi, bu vaqt va resurslarni tejaydi hamda shaffoflikni oshiradi.

3. Mintaqaviy turizmni rivojlantirish

Mahalliy turizm salohiyatini ochish orqali nafaqat xizmatlar ko‘rsatish tarmog‘i rivojlanadi, balki kichik biznes ham qo‘llab-quvvatlanadi.

IV. Mintaqaviy strategiyalarni amalga oshirishdagi qiyinchiliklar va tavsiyalar

Ijtimoiy-iqtisodiy strategiyalarni hayotga tatbiq etishda turli to‘siqlar uchraydi:

1. Moliyaviy resurslar etishmovchiligi

Strategiyalarni moliyalashtirish uchun davlat-xususiy sheriklik mexanizmlari ishlab chiqilishi lozim.

2. Kadrlar etishmovchiligi

Malakali mutaxassislarni jalb etish va saqlab qolish uchun rag‘batlantirish mexanizmlari joriy qilinishi kerak.

3. Ijtimoiy ongni oshirish

Aholi o‘rtasida yangi imkoniyatlar va dasturlar haqida targ‘ibot ishlarini kuchaytirish zarur.

Oxirgi 10 yillikda (2016–2026) aholi turmush darajasini oshirish bo‘yicha o‘tkazilgan tadqiqotlar va amalga oshirilgan islohotlarning konkret natijalari quyidagi asosiy yo‘nalishlarda namoyon bo‘lmoqda. Ushbu natijalar ham statistik, ham sifat ko‘rsatkichlari orqali tasdiqlangan.

1. Kambag‘allikni qisqartirishdagi keskin burilish

Tadqiqotlarning eng katta amaliy natijasi — O‘zbekistonda kambag‘allik darajasining rasman pasayishidir.

Raqamlarda: 2010-yillarning boshida kambag‘allik darajasi bo‘yicha aniq raqamlar yuritilmagan bo‘lsa, 2021-yilda bu ko‘rsatkich 17% ni, 2024-yil yakuniga kelib esa 11% ni tashkil etdi.

Strategik maqsad: 2030-yilga borib kambag‘allikni 2 barobarga qisqartirish bo‘yicha ilmiy asoslangan dasturlar ishga tushirildi.

2. Daromadlar tarkibining o‘zgarishi

Tadqiqotlar shuni ko‘rsatdiki, aholi turmush darajasi faqat oylik maoshga emas, balki tadbirkorlik daromadlariga bog‘liq bo‘lib bormoqda.

Natija: Aholi umumiy daromadlarida kichik biznes va o‘zini-o‘zi band qilishdan olingan daromadlar ulushi ortdi.

Mikromoliya: “Har bir oila — tadbirkor” dasturi doirasida ajratilgan imtiyozli kreditlar qishloq joylarda “kambag‘allik qopqoni”dan chiqishga yordam berdi.

3. Ijtimoiy himoya tizimining raqamlashishi

Avvalgi yillarda ijtimoiy yordam “manzilsiz” bo‘lgan bo‘lsa, oxirgi 5 yillikda “Ijtimoiy himoya yagona reestri” joriy etildi.

Inson omilining kamayishi: Yordamga muhtoj oilalar avtomatik tarzda (inson aralashuvisiz) aniqlanadigan bo‘ldi.

Qamrov: Ijtimoiy nafaqa oluvchi oilalar soni 2016-yilga nisbatan 10 barobardan ortiq ko‘paydi (600 mingdan 2,5 milliondan oshdi).

4. Urbanizatsiya va infratuzilma samaradorligi

Tadqiqot natijalari asosida “Obod qishloq” va “Obod mahalla” dasturlari hayotga tatbiq etildi.

ichimlik suvi: markazlashgan ichimlik suvi bilan ta‘minlanish darajasi sezilarli darajada oshdi.

uy-joy: “yangi o‘zbekiston” massivlari qurilishi natijasida aholini uy-joy bilan ta‘minlash ko‘rsatkichi har bir kishi hisobiga o‘rtacha kvadrat metr bo‘yicha ijobiy tomonga o‘zgardi.

Tadqiqotlarning samaradorlik jadvali

Ko'rsatkichlar	2016-yil holati	2025-2026-yil natijasi
Kambag'allikni o'lchash	Mavjud emas edi	Xalqaro metodologiya (MPI) joriy etildi
Minimal ish haqi	Faqat nominal qiymat	Yashash minimumiga yaqinlashtirildi
Tadbirkorlik faolligi	Yuqori byurokratiya	"Mahallabay" tizimi orqali qo'llab-quvvatlash
Raqamli savodxonlik	Past darajada	"Bir million dasturchi" va IT-parklar tarmog'i

■ XULOSA VA TAKLIFLAR

Mintaqada aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini oshirish — bu murakkab, ko'p qirrali jarayon bo'lib, u ta'lim, sog'liqni saqlash, bandlik, infratuzilma, raqamli iqtisodiyot va ijtimoiy himoya kabi sohalarni o'zaro integratsiyalashgan holda rivojlantirishni talab qiladi. Zamonaviy usullarni qo'llash orqali mintaqaviy resurslar samarali yo'naltiriladi, aholining hayot sifati yaxshilanadi va barqaror o'sish ta'minlanadi.

Har bir mintaqa o'zining ijtimoiy-iqtisodiy potentsialiga ega bo'lib, to'g'ri strategiya va boshqaruv bilan u nafaqat mintaqa ichidagi farovonlikni oshiradi, balki milliy va global iqtisodiyotda raqobatbardosh o'rin egallashi mumkin. Shu bois barcha darajadagi siyosat yurituvchilar, biznes va fuqarolik jamiyati bilan hamkorlikda doimiy islohotlar yo'lga qo'yilishi muhimdir.

Xulosa shuki, oxirgi 10 yillikdagi tadqiqotlar aholini shunchaki "boqish" emas, balki ularga "qarmoq berish" (daromad topishga o'rgatish) tamoyiliga asoslangan natijalarni berdi.

Muallif (lar) haqida / Сведения об авторе / Author details

Annayev Abbas Baxtiyor o'g'li Xalqaro innovatsion universiteti katta o'qituvchisi Qarshi davlat texnika universiteti mustaqil tadqiqotchisi / Аннаев Аббос Бахтиёрович старший преподаватель Международного инновационного университета, независимый исследователь Каршинского государственного технического университета / Annaev Abbas Senior Lecturer, International Innovation University, Independent Researcher, Karshi State Technical University

E-mail: abbosannayev3@gmail.com

ORCID:0009-0002-9847-2163

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning 2025-yil 26-dekabr dagi Oliy Majlis va O'zbekiston xalqiga Murojaatnomasi.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni, 25.07.2022 yildagi PF-175-son

3. "Iqtisodiy siyosat va rejalashtirish to'g'risida"gi qonun. Toshkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi, 2019.

4. B.E.Mamaraximov, M.K.Abdullayeva "Ijtimoiy iqtisodiyot va davlat siyosati" Toshkent -2022.

5. Mirodilov, A., & Rasulov, R. (2022). "O'zbekiston iqtisodiyotida inflyatsiyani boshqarish strategiyalari". O'zbekiston iqtisodiyoti, 12(3), 45-60.

6. Karimov, T. (2021). "Davlat siyosati va iqtisodiy tsikllarni tartibga solish". Iqtisodiy tadqiqotlar, 14(2), 78-90.

7. Abdullaev, I. (2020). O'zbekiston iqtisodiy siyosati: Nazariya va amaliyot. Toshkent: Iqtisodiyot universiteti nashriyoti.

8. A.B.Annayev.(2024). Aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasiga davlat tomoidan amalga oshiriladigan ijtimoiy himoya ta'sirini tahlili. MODERN SCIENCE AND RESEARCH International scientific journal. Vol. 3 Issue 4 | pp. 1322-1327 | ISSN: 2181-3906.

9. A.R.Raximov. A.B.Annayev. Aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasini oshirishni xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishning iqtisodiy tahlili. Marketing jurnali.№3-son mart, 2025-yil 454-459 b.

10. A.B.Annayev. Kichik beznis faoliyatini rivojlantirish asosida aholi turmush sifati yaxshilash. SCIENCE AND EDUCATION IN AGRICULTURE jurnali.№3-son mart, 2025-yil 147-150 b.

11. A.B.Annayev. (2025). AHOLINING IJTIMOY-IQTISODIY TURMUSH DARAJASINI OSHIRISHNI XUSUSIY TADBIRKORLIKNI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY TAHLILI. INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCE. 2025-yil 218-223 b.

12. A.B.Annayev.(2024). Aholining ijtimoiy-iqtisodiy turmush darajasiga davlat tomoidan amalga oshiriladigan ijtimoiy himoya ta'sirini tahlili. MODERN SCIENCE AND RESEARCH International scientific journal. Vol. 3 Issue 4 | pp. 1322-1327 | ISSN: 2181-3906.

13. A.B.Annayev. (2026). Improving the Socio-Economic Living Standards of the Population in the Regions: Characteristics and Challenges. American Journal of Social and Humanitarian Research. Vol. 7 Issue 2 | pp. 11-16 | ISSN: 2690-9626

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz